

В. В. Сліпенюк

асп., адвокат

науковий керівник: к.ю.н., доц. К. Ю. Кармазіна

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ПЕРЕКЛАДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Поява коронавірусної інфекції COVID-19 в Україні обумовила зміни усіх правових інститутів держави. Не є винятком і кримінальне судочинство. Кримінальний процесуальний кодекс України було доповнено низкою положень, що закріпили специфіку здійснення дистанційного судового провадження. З огляду на значимість забезпечення конституційного права особи на використання в судочинстві рідної мови або мови, яку особа розуміє, в період пандемії актуальним є дослідження особливостей здійснення дистанційного перекладу в кримінальному судочинстві.

Законом України «Про внесення зміни до пункту 20-5 розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні та розгляду окремих питань під час судового провадження на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів

України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.04.2020 № 558-IX (далі – Закон України № 558-IX) запроваджено зміни щодо здійснення судового провадження та перекладу в ньому [1].

Встановлено, що розгляд питань, які віднесено до повноважень слідчого судді, суду (окрім розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою), в тому числі із застосуванням перекладу, може проводитись у режимі відеоконференції за ініціативою суду або за клопотанням сторони кримінального провадження [1].

Проведення дистанційного судового засідання та переклад у ньому на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), здійснюється за правилами, встановленими частинами третьою – дев'ятою ст. 336 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [2, ст. 336].

Варто відзначити, що норми КПК України дещо інакше визначають специфіку здійснення дистанційного перекладу, ніж процесуальні акти інших галузей права. Зокрема, у ч. 4 ст. 336 КПК України відзначається, що учасники кримінального провадження (яким є і перекладач (відповідно до п. 25, ч. 1 ст. 3 КПК України) та особа, яка потребує перекладу) можуть брати участь у судовому провадженні дистанційно, знаходячись у приміщенні, розташованому на території, яка перебуває під юрисдикцією суду, або на території міста, в якому розташований суд [2, ст. 336]. Таким чином, у КПК України фактично закріплена можливість перекладача та особи, яка користується його послугами, брати участь у дистанційному судовому провадженні, знаходячись при цьому не в приміщенні суду, а в будь-якому іншому, обраному на власний розсуд, оскільки конкретизації місця дане положення не містить.

Натомість, ст. 197 Господарського процесуального кодексу України [3, ст. 197], ст. 212 Кодексу адміністративного судочинства України [4, ст. 212] та ст. 195 Цивільного процесуального кодексу України [5, ст. 195] конкретно визначають, що перекладач може брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно у приміщенні суду, що є протилежністю вищевказаних положень КПК України.

При цьому судова практика, трактуючи положення ч. 4 ст. 336 КПК України, фактично зводиться до того, що відеоконференції за участю перекладача здійснюються з іншого приміщення суду. Судді в ухвалях про проведення судового засідання в режимі відеоконференції вказують, що задля участі у ньому перекладач має знаходитись в приміщенні іншого суду, який є територіально найближчим для цього учасника кримінального провадження. Тобто, попри законодавчо передбачену можливість перекладача брати участь у дистанційному судовому засіданні поза межами суду, останнього зобов'язують

бути присутнім у приміщенні іншого суду. Як приклад, можна навести ухвалу Тернопільського апеляційного суду від 27.05.2020 у справі № 607/6440/20, у якій доручено Кіровському районному суду м. Дніпропетровська забезпечити участь перекладача в судовому засіданні Тернопільського апеляційного суду 02.06.2020 дистанційно в режимі відеоконференції, шляхом підготовки зали судових засідань та забезпечення відеозв'язку з Тернопільським апеляційним судом [6].

Видається, що неповне дотримання положень КПК України обумовлене обов'язком судового розпорядника чи іншої уповноваженої особи такого суду вручити перекладачеві пам'ятку про процесуальні права, перевірити документи, що посвідчують особу, та головне – перебувати поряд з ним до закінчення судового засідання. При цьому, з огляду на недосконалість кримінального законодавства в даному питанні, а саме нерегламентування можливості проведення необхідних процесуальних дій з перекладачем поза межами суду, реалізувати в повній мірі можливість дистанційної участі перекладача вкрай важко.

Виходячи з цього, під час судового розгляду кримінального провадження може виникнути колізія щодо прийняття рішення (розгляду клопотання) про участь перекладача поза межами суду за допомогою відеоконференції, оскільки законодавство не забороняє таку участь, однак механізм реалізації цього права викликає дискусії та суперечності, що в результаті може ставити під сумнів навіть законність прийнятого судом у справі остаточного рішення.

Таким чином, задля відповідності положень профільного акту, який визначає особливості кримінального судочинства, загальній законодавчій та судовій практиці, видається доцільним запропонувати декілька варіантів подальшого розвитку подій.

Першим із них є внесення змін до ст. 336 КПК України та п. 10, в яких необхідно закріпити положення про те, що свідок, перекладач, спеціаліст, експерт можуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно у приміщенні суду.

Другим варіантом вирішення даної проблеми є законодавче закріплення можливості проведення необхідних процесуальних дій з перекладачем поза межами суду. При цьому необхідно деталізувати механізм такої участі перекладача з обов'язковим дотриманням процесуальних прав всіх учасників судового процесу.

Звісно, другий варіант потребує більшої уваги та підготовки, однак в епоху діджиталізації суспільного життя мобільність людини за допомогою цифрових технологій є невідворотнім процесом розвитку суспільства.

Проаналізувавши вищенаведені положення, можна зробити висновок, що здійснення дистанційного перекладу в кримінальному процесі певним чином

відрізняється від інших видів судочинства. Разом з тим, ці відмінності мають законодавчі недоліки, які потребують термінового вирішення на законодавчому рівні.

Список використаної літератури

1. Про внесення зміни до пункту 20-5 розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні та розгляду окремих питань під час судового провадження на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 13.04.2020 № 558-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 19. Ст. 129.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 31.10.2020).
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 31.10.2020).
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 31.10.2020).
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 31.10.2020).
6. Ухвала Тернопільського апеляційного суду від 27.05.2020 у справі № 607/6440/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89502869> (дата звернення: 31.10.2020).